

Fra Miljenko Stojić o postignućima Vicepostulature, fra Radoslavu Glavašu, Groblju mira ...

hrsvijet.net/index.php/vijesti/24-herceg-bosna/60236-fra-miljenko-stojic-o-postignucima-vicepostulature-fra-radoslavu-glavas-u-groblju-mira

Ne treba se uzbuđivati. Ima ona arapska: »Dok psi laju, karavana prolazi«. Ili drukčije rečeno, istina ostaje, a nepotrebni i zlonamjerni prigovori otpadaju i bivaju zaboravljeni, kazao je fra Miljenko Stojić, vicepostulator postupka mučeništva »Fra Leo Petrović i 65 subrača« u razgovoru za Hrvsvijet, odgovarajući na sve češće prozivke zbog fra Radoslava Glavaša

U rujnu 2007. imenovani ste vicepostulatorom postupka mučeništva »Fra Leo Petrović i 65 subrača«. Što vidite ključnim postignućima u ovom razdoblju?

-Kroz svo ovo vrijeme nastavili smo ono što su činili hercegovački franjevci od samoga početka. Tragali su za posmrtnim ostacima ubijene braće, tragali za svjedočanstvima o svemu tomu, tragali za dokumentima iz toga razdoblja.

Prisjetimo se kratko svega. Već krajem ožujka 1945. mjesni biskup dr. Petar Čule izvješćuje nadležnu kongregaciju u Rimu o nevino ubijenim franjevcima na Širokom Brijegu i općenito u Hercegovini do toga vremena. Sve to, najviše zaslugom biskupa Čule i nadbiskupa Stepinca, ulazi i u ono glasovito Pastirsko pismo iz rujna 1945. Krajem listopada Hercegovačka franjevačka provincija započinje službeno ispitivanje svjedoka, u suglasju s mjesnom Crkvom, jer su svi držali da su franjevci pobijeni kao nevini. Ali samo nakon desetak dana dolazi OZNA, oduzima od tajnika Provincije fra Bonicija Rupčića sve prikupljeno, neke svjedoke zastrašuje, neke premlaćuje, neke uhićuje. Od tada se rad nastavlja potajno i u domovini i

u iseljeništvu. Pojavom Hrvatskoga proljeća 1971. fra Andrija Nikić prikuplja oko 400 stranica A4 formata svjedočanstava i dokumenata, a Provincija posmrtno ostatke onih ubijenih na Širokom Brijegu i onih ubijenih u Mostarskom Gracu prenosi u samostansku crkvu na Širokom Brijegu. Jugokomunističko zlosilje sve opet zaustavlja i rad ponovno seli u potaju do Domovinskog rata.

Dolaskom za provincijala fra Slavka Solde te njegovim neprestanim zalaganjem 2004. pokrenuto je Povjerenstvo za pripremu postupka mučeništva, na čelu s fra Antom Marićem. I tako su sazreli uvjeti za pokretanje Vicepostulature u rujnu 2007., kako rekoste. Ona je, kako znamo, najviši službeni oblik rada na pronalaženju mučeništva, odnosno blaženosti i svetosti kod kandidata.

Držim da su ključna dostignuća Vicepostulature do sada uporno traganje i pronalaženje posmrtnih ostataka pobijenih hercegovačkih franjevaca, pronalaženje i ispitivanje svjedoka iz toga vremena koje je trenutno gotovo presušilo zbog visoke starosti svjedoka, prikupljanje građe o tom vremenu, kao i prikupljanje objavljenih i neobjavljenih djela pobijenih franjevaca. Naravno da bi se sve to moglo izvesti uspostavljen je ured, pokrenute web stranice, objavljuje se literatura o svemu tomu, obilježavaju se obljetnice, priređuju neka druga prikladna događanja. Ipak, ono što je najvažnije jest da nismo utrnuli glas puka o ovim događajima, nego smo mu samo omogućili da se čuje onakav kakav on jest. A on je takav da je puk od prvog trenutka pobijene nazvao »Širokobriškim mučenicima«. U kršćanskoj duhovnosti to je jedna od najbitnijih stavki mučeništva.

Treba još naglasiti i to da su iz rada Vicepostulatura izrasla ona povjerenstva za obilježavanje i uređivanje grobišta iz Drugoga svjetskog rata i poraća na području pojedinih općina. Tražeći ubijene franjevce nismo mogli ostaviti pronađene vjerne članove puka Božjega pa smo potakli ustrojavanje spomenutih povjerenstava. Odatle je onda izraslo Groblje mira na Bilima gdje se pokapaju posmrtni ostatci nepoznatih pobijenih te gdje obitelji podižu križeve za sve pobijene Hrvate katolike iz BiH, Herceg Bosne. Tu je i Hrvatski narodni sabor BiH kao pokrovitelj svega ovoga te njegov Odjel za Drugi svjetski rat i poraće. Vicepostulaturi ovo ujedno daje dragocjene podatke za postavljanje povijesnog okvira u kojem se dogodilo ubojstvo hercegovačkih franjevaca što će biti nužno učiniti kada sve stigne u rimsku fazu postupka mučeništva.

U razgovoru za jedne dnevne novine u veljači 2018. kazali ste kako je »Vicepostulatura došla do samoga kraja prvog istražnoga dijela«, te kako ste »počeli slagati prikupljenu građu po propisanim pravilima za podnošenje mjesnom biskupu i, ako Bog da, otpočinjanju službenog dijela ovog postupka mučeništva«. Međutim, opći je dojam da se skoro tri godine kasnije stvari nisu odvijale planiranom dinamikom. Radi li se o pokušajima određene opstrukcije ili je nešto drugo u pitanju?

-Ovo što ste rekli započeli smo mi već 2015. samo sam kasnije o svemu malo više javno progovorio. Sada mogu reći kako još sve miruje u očekivanju da se okolnostibilje poslože. Ne radi se tu ni o kakvoj opstrukciji, nego samo o događajima na koje ne možemo utjecati. Najvažnije je ipak da je sve spremno za daljnji nastavak.

Izražavam sada zahvalnost bivšem mjesnom biskupu dr. Ratku Periću koji je prema propisima Crkve 23. veljače 2008. pokrenuo Crkveni sud koji je ispitao predložene svjedoke od kojih su sada mnogi već pred licem Božjim. Kada Pokretač postupka mučeništva, a to je Uprava Provincije, da zeleno svjetlo nastaviti će se slaganje dokumenata i njihova predaja sadašnjem mjesnom biskupu dr. Petru Paliću kako

bi postupak mučeništva iz faze istraživanje prešao u fazu službenog pokretanja na biskupijskoj razini. Predmnijevam da bi se to moglo dogoditi nakon izbora nove Uprave Provincije na proljeće sljedeće godine. Dotle će Vicepostulatura ustrajno raditi dalje na svojim mnogobrojnim poslovima.

U međuvremenu, u javnosti su se pojavile spekulacije prema kojima je bivši mostarsko-duvanjski biskup dr. Ratko Perić imao nešto drukčija gledišta po pitanju procesa koji vodi Vicepostulatura postupka mučeništva »Fra Leo Petrović i 65 subraće« na čijem ste čelu. Jesu li ovo činjenice ili možda spinovi?

-Mislim da sam na ovo prilično dobro odgovorio u prethodnom pitanju. Dodao bih samo da su kroz ovo proteklo vrijeme i Vicepostulatura i mjesni biskup radili po Uputi Kongregacije za kauze svetih Sanctorum Mater (Majka svetaca) koja propisuje kako se treba odvijati provođenje biskupijskih ili eparhijskih istraživanja u kauzama svetih. I napravili smo što se od nas u ovoj fazi tražilo.

U međuvremenu, na čelo Mostarsko-duvanjske biskupije došao je mons. Petar Palić. Kakva je trenutna suradnja s novim ordinarijatom?

-Nema razloga da ta suradnja ne bude dobra. Istina, ništa posebno još nismo radili na postupku mučeništva pobijenih hercegovačkih franjevaca, ali sam mu kao vicepostulator još na početku njegova dolaska u opuštenom razgovoru predstavio Vicepostulaturu i sada se samo čeka zahuktavanje daljnjeg rada ili, kao što rekoh, prelazak u biskupijsku fazu i službeni početak postupka mučeništva kada će kandidati, ili neki od njih, postati sluge Božje te će biti obznanjena i molitva koju se može moliti za uspjeh uzdizanja na čast oltara predloženih kandidata. Znači, samo treba slijediti propisane korake i sve će biti kako treba.

Određeni »higijeničari« društvene svakodnevice sve otvorenije Vas prozivaju zbog činjenice da se među 66 franjevaca stradalih tijekom Drugoga svj. rata i poraća nalazi i ime dr. fra Radoslava Glavaša, pročelnika Odjela bogoštovlja pri Ministarstvu pravosuđa i bogoštovlja u Zagrebu. S druge strane, ne postoji dokaz da je dr. fra Radoslav Glavaš uopće bio član ustaškog pokreta, ali postoje tvrdnje da je preko Mile Budaka koji je, za razliku od Glavaša, bio pripadnikom ustaškog pokreta, dospio u spomenuti Odjel. Isto tako, u dijelu medija pojavljuju se i teze po kojima je, navodno, dr. fra Radoslav Glavaš izbačen iz franjevačkog reda. Kako biste razjasnili ove dvojbe?

-Nema tu nikakvih dvojbi nego samo neznanja i ponekada namjernog mučenja vode ne bi li se pokušalo zaustaviti otkrivanje istine iz toga vremena. Kratko ću na sve odgovoriti, jer puno je pitanja ovdje dotaknuto.

Mislim da je mnogima znano kako je već na samom početku Drugoga svj. rata svim hrvatskim franjevcima došla ne uputa, nego naredba, da se ne miješaju u politiku već da samo rade svoj dušobrižnički posao. I franjevci su se toga držali, a svi oni kojima je to bilo teško bili su kažnjeni. I tako se dogodilo da je tadašnji provincijal dr. fra Krunoslav Pandžić neke čak istjerao iz Franjevačkog reda, kao fra Justina Medića, jer se nisu držali spomenutih naredbi, ali je dr. fra Radoslavu Glavašu dao dekret, ili dopuštenje, da obnaša službu u Odjelu bogoštovlja. Zar mislimo da bi to učinio da se dr. fra Radoslav Glavaš miješao u politiku? Isto tako dr. fra Dominik Mandić, koji je bio jedan od začetnika onih naredbi,

kao generalni definator u Rimu ne samo da nema nešto protiv dr. fra Radoslava Glavaša već mu i piše te ga podržava u službi. A između ostaloga fra Dominik u Mostaru preko redovničke subraće zaštićuje sve progonjene, pa tako i Židove, i Srbe, i jugokomuniste, i...

A tu je i nepoznavanje tijeka postupka mučeništva. Da bi netko bio proglašen mučenikom, treba biti ubijen iz mržnje prema vjeri i treba taj čin primiti na kršćanski način. Tako je i onaj desni razbojnik na križu dospio u raj, a onaj lijevi je sve prokockao i dospio u pakao. Povezano sa svime ovime jest i to da je ovo, kako smo rekli, tek faza ispitivanja koju nažalost ne će svi uspjati proći zbog nedostatka svjedočenja i dokumenata, iako možemo predmnijevati da su pravi mučenici.

Ne treba se, dakle, uzbuđivati. Ima ona arapska: »Dok psi laju, karavana prolazi«. Ili drukčije rečeno, istina ostaje, a nepotrebni i zlonamjerni prigovori otpadaju i bivaju zaboravljeni.

Član ste Komisije HBK i BK BiH za hrvatski martirologij i ključna osoba te Komisije u Mostarsko-duvanjskoj i Trebinjsko-mrkanskoj biskupiji. Posljednjih godina, umjesto civilnih vlasti, ta Komisija radi popis žrtava Drugoga svj. rata i poraća. Je li proces popisivanja završen i kakvi su rezultati popisa?

-Svaka biskupija i nadbiskupija u Crkvi u Hrvata ima svoga povjerenika Komisije pa sam ja tako povjerenik za naše 4 biskupije u Hercegovini. Zadaća mi je ustrojiti rad Komisije na tom području. Između ostaloga trebalo bi postići da biskupije ustanove dan kada će moliti za svoje pobijene, da to isto učini i svaka župa u biskupiji. Opet s druge strane svaki povjerenik ima pristup bazi podataka žrtava iz biskupije gdje je povjerenik te može tu bazu dopuniti novim imenima, ispraviti pogreške, pobrisati višestruko navođenje iste žrtve... To je posao koji je davno trebala napraviti država s obje strane granice, ali ona to ne čini. Nažalost sav ovaj posao ni u jednoj biskupiji nije završen. Ali se ide dalje, koliko snage dopuštaju.

Komisija će, pak, popisujući žrtve ujedno pronaći i kandidate za postupak mučeništva jer prikuplja ne samo njihove najnužnije podatke nego i svjedočanstva o svim okolnostima u kojima se to dogodilo. A takvih zacijelo ima među njima, nisu samo crkvene osobe mučenički završile svoj život.

Jedna ste od ključnih osoba i u projektu Groblja mira. U kojoj je fazi taj projekt i kakvi su dalji planovi?

-Rekao bih da sve ide svojim tijekom. Velik je to »zalogaj« i ništa ne može biti napravljeno preko noći.

Mislim da su sve dvojbe pale u kolovozu prošloga ljeta kada smo imali sv. misu zadušnicu za pobijene u povodu Europskog dana sjećanja na žrtve suvremenih totalitarizama: komunizma, nacionalsocijalizma i fašizma. Konačno smo počeli i brže stavljati križeve za pojedine ubijene, do čega nije bilo tako jednostavno doći. Sve je prije toga trebalo napraviti, provjeriti hoće li izdržati vremenske prilike pa tek tada pristupiti ostvarenju.

U središte Groblja mira postavili smo i odljev Vukovarskog križa da tako povežemo žrtvu ubijenih u Drugom svj. ratu i poraću sa žrtvom ubijenih u Domovinskom ratu što nam je konačno donijelo slobodu. Naše hrvatske katoličke obitelji to dobro znaju pa neprestano dolaze na Groblje mira što opet traži da se Groblje mira tomu prilagodi.

O naumima je uvijek nezahvalno govoriti, ali zacijelo treba reći da ne stajemo s početim. Dovršetak one Ceste spasa iz Domovinskog rata itekako proširuje pothvat Groblja mira. Povezujemo još više Drugi svj. i Domovinski rat, tu je i Misište te Otarić iz turskoga vremena. Na jednom malom prostoru moći će se pokazati velika mučenička povijest hrvatskoga naroda. Omogućava se, znači, i pristup iz Mostara, gdje se također ima što pokazati glede naše mučeničke povijesti, kao i pristup iz pravca Širokog Brijega, o kojemu ne treba trošiti previše riječi. Donijet će ovo i velike plodove samome kraju koji je odseljavanjem spao na niske grane. Možemo zaključiti da će ovdje mrtvi oživjeti žive.

Također, dugogodišnji ste medijski djelatnik i osoba koja je utemeljila Informativni centar »Mir Međugorje (ICMM) i u njegovu krilu, između ostaloga, poznatu Radiopostaju »Mir« Međugorje (RMM). Kako gledate na trenutnu sliku hrvatskih medija u BiH?

-Imao sam najprije tu nezasluženu čast da sam 1993. mogao početi s ICMM-om. Njegovim razvojem približili smo se uspostavi RMM-a što se dogodilo 25. studenoga 1997. Do vremena moga odlaska podigli smo trenutnih 14 odašiljača, signal pustili preko interneta i satelita te pripravili sve da se zapošljavanjem nekoliko djelatnika rad radiopostaje podigne na punih 24 sata. Ponosan sam na svo to razdoblje, jedino mi je ostalo žal da nismo uspjeli pokrenuti i televiziju. Bilo je i to u naumu, ali odlazak na drugu dužnost to je prekinuo.

Kao najodgovornija osoba na početku nisam imao nikakvih posebnih novaca, nego jedino ovakve naume u glavi te zeleno svjetlo od tadašnjega župnika fra Ivana Landeke da mogu nastaviti u tom smjeru. Ovom mu prilikom zahvaljujem na tomu i na nepodlijeganju pritisaka da se sa svime time stane.

Zbog čega ovako postavljam stvari u ovom odgovoru? Nekadašnji ravnatelj HR Kupresa i negdašnji ravnatelj HR Herceg Bosne te RTV Herceg Bosne, koju je stvorio iz ničega, Stipe Galić dobro zna što znači zavrnuti rukave te početi raditi ne kukajući kakve su prilike. Gledajući kako rastemo mi u RMM-u upitao se pa zašto ne bi i maleni HR Kupres ojačao. Povezali smo se i bili neprestana potpora jedni drugima. Taj krug se proširio naravno i na druge hrvatske medije u BiH, pa i na one izvan toga kruga. Mogu sada javno reći da su u podizanju RMM-a u pojedinim trenucima ključni bili ne samo neki iz hrvatskoga naroda, nego i neki iz bošnjačkoga i srpskoga. Svima njima još jedanput najljepša hvala, a onima koji više nisu među nama neka dragi Bog da svoju nagradu.

Žao mi je da moram reći da naši hrvatski mediji nisu na onoj razini kakvi bi trebali biti. Javnih gotovo da i nemamo. Nije tome samo kriva politika, već umnogome i pojedinci iz naše sredine koji su na odgovornim mjestima gdje bi trebali pokretati stvari. Jedni se ne bi znojili, drugi traže postotak, treći u tuđoj službi samo pričaju prazne priče da se ne bi štogod napravilo, četvrti ne znaju obnašati povjerenu im službu... Ne ostaje ništa drugo nego da svjesni pojedinci uzmu stvar u svoje ruke i naprave što se napraviti da. Nitko drugi ne će to učiniti umjesto nas. U Domovinskom ratu dobili smo prvo poluvrijeme, sada se igra drugo u kojemu mediji imaju važnu ulogu. Budući naraštaji ne će nam oprostiti promašene prilike za koje smo sami krivi, ali će nam zahvaljivati i sjećati nas se zbog onih iskorištenih.

Razgovarao: Marin Jurković